

Riktlinje

Lås och dörrbeslagning

Utgåva 3, 2021-03-15

Järfälla kommun
177 80 JÄRFÄLLA
Växel: 08-580 285 00

E-post: jarfalla.kommun@jarfalla.se
Hemsida: www.jarfalla.se

Organisationsnummer: 212000-0043

Innehållsförteckning

Allmänt om dokument	1
Sammanställning, ändringar	2
1 Inledning och syfte	3
2 Tillämpning	3
3 Senaste utgåva	3
4 Återvinning och återbruk	3
5 Begreppsförklaring	3
6 Standard och normer	4
6.1 Svensk standard	4
6.2 Stöldskyddsföreningen	4
7 Krav Lås och dörrbeslagning	5
7.1 Allmänt	5
7.2 Ytbehandling	5
7.3 Mekaniska låshus och övriga behör	5
7.3.1 Daglås	5
7.3.2 Extralås	5
7.3.3 Mekaniska slutbleck	5
7.3.4 Mikrobrytare i mekaniska låshus	5
7.3.5 Karmöverföringar	5
7.3.6 Dörrar i förskolor	6
7.4 Utrymningsbeslag	6
7.4.1 Mekaniska nödöppningsbeslag	6
7.4.2 Elektroniska nödöppningsbeslag och öppningsknappar	6
7.4.3 Ställverksregel	6
7.5 Elektromekaniska lås och elslutbleck	6
7.5.1 Elslutbleck	6
7.5.2 Motorlås	7
7.5.3 Eltryckeslås	7
7.6 Dörrstängare	7
7.6.1 Dörruppställning och koordinering	7
7.7 Automatiska dörröppnare	7
7.7.1 Säkerhetssensorer	7
7.7.2 Programmering	7
7.7.3 Montering	8
7.7.4 Koordinering	8
7.7.5 Elektromekanisk låsning	8
7.7.6 Impulsgivare	8
7.8 Nattlåsning	8

7.9	Cylindrar och cylinderbehör	8
8	Beslagskombinationer	9
8.1	Entrédörrar (Dörrtyp 1)	9
8.2	Utrymningsdörrar i skalskydd (Dörrtyp 2)	9
8.3	Kontor- och förrådsdörrar (Dörrtyp 3)	9
8.4	Teknik- och driftutrymmen (Dörrtyp 4)	9
8.5	Vårdrumsdörrar (Dörrtyp 5)	9
8.6	Toalettdörr (Dörrtyp 6)	9
8.6.1	Förskola	9
8.6.2	Skola	10
8.6.3	Vård och omsorg	10
8.6.4	Övriga offentliga lokaler	10
8.7	RWC toaletter (Dörrtyp 7)	10
8.7.1	Soprum	10
8.7.2	Fönster	10
9	Dokumentation	11
9.1	Dörrautomatik	11
10	Bilagor	12
10.1	Dörrtyp 1	12
10.2	Dörrtyp 2	13
10.3	Dörrtyp 3	14
10.4	Dörrtyp 4	15
10.5	Dörrtyp 5	16
10.6	Dörrtyp 6	17
10.7	Dörrtyp 7	18

Allmänt om dokument

Denna riktlinje är kommunens anvisning som skall följas under projektering vid nybyggnation, ombyggnation och renovering.

Där ordet "Krav" framgår syftas det inte till ett skallkrav, utan till en tänkt riktning.

Kommunen kommer informera när en eller flera riktlinje inte gäller vid det ovannämnda.

Kommunen kommer att använda riktlinjen som en checklista för att säkerställa att de angivna punkterna riktlinjen har följts.

Om konsulten önskar göra en avvikelse från riktlinje måste en skriftlig avvikelserapport levereras för godkännande av beställaren. I avvikelserapporten skall det framgå vilken eller vilka punkter som inte följs, anledningen till detta samt hur den avvikande punkten ersätts.

Detta är ett levande dokument och förslag på förbättringar och revideringar tas tacksamt emot inför publicering av framtida utgåvor.

Obs! Utgå från projektets startdatum för att avgöra vilken utgåva som du skall använda. Alla utgåvor är datummärkta. Utgåvorna hittas på Järfälla kommuns hemsida, [Riktlinjer för byggprojekt - Järfälla kommun](#)

1 Inledning och syfte

Riktlinjerna som framställs i detta dokument tjänar till Järfälla Kommuns behov om att få underlag levererade genom en specifik standard.

Vid frågor eller synpunkter på detta dokument, kontakta ansvarig projektledare på Järfälla kommun.

2 Tillämpning

Detta dokument är ett regelverk som skall följas under hela uppdraget men syftar främst till att säkerställa att lås och dörrbeslagningen blir rätt projekterad och uppfyller kommunens krav.

Det är också viktigt att ansvarig konsult har undersökt förutsättningarna både med tilltänkt verksamhet såsom teknisk lösning.

3 Senaste utgåva

Senaste utgåva eller version skall alltid tillämpas och gälla för standarder, normer och böcker som hänvisas till.

4 Återvinning och återbruk

Konsult skall beakta återvinning och återbruk i alla projekt där detta är möjligt. Det sker i samråd med JFK:s PL och verksamheten.

Alla system skall projekteras demonteringsbara för att kunna återvinnas vid behov.

5 Begreppsförklaring

JFK = Järfälla kommun.

BMF = Bygg- och miljöförvaltningen.

JFK:s PL = Järfälla kommuns projektledare.

B = Beställare.

6 Standard och normer

6.1 Svensk standard

- SS 437 01 02
Elinstallationer för lågspänning - Vägledning för anslutning, mätning, placering och montage av el- och teleinstallationer
- SS 436 21 04
Nödöppnare för dörrar till ställverksrum
- SS 3620
Byggnadsbeslag - Låsbara kompletteringsbeslag för fönster och fönsterdörrar - Krav och provningsmetoder
- SS-EN 179
Byggnadsbeslag - Nödutrymningsbeslag manövrerade med tryck eller tryckplatta - Krav och provning
- SS-EN 1125
Byggnadsbeslag - Panikutrymningsbeslag manövrerade med horisontell tryckstång - Krav och provning
- SS-EN 1154
Byggnadsbeslag - Dörrstängare - Krav och provning
- SS-EN 1155
Byggnadsbeslag - Elektriskt manövrerade dörruppställningsbeslag för svängdörrar - Krav och provning
- SS-EN 1158
Byggnadsbeslag - Dörrkoordinatorer - Krav och provning
- SS-EN 16005
Maskindrivna dörrar - Säkerhet vid användande - Krav och provning

6.2 Stöldskyddsföreningen

- SSF 200 - Dörrar för skyddsklasser

7 Krav Lås och dörrbeslagning

7.1 Allmänt

Denna anvisning omfattar exempel på dörrar som kan ingå i ny-, om- och tillbyggnad.

Lås- och dörrbeslagning skall uppfylla de vid tiden för projektering gällande krav som kan råda i projekten för aktuella dörrmiljöer. Brandskydds-, utrymnings och tillgänglighetskrav i synnerhet men också krav på inbrottsskydd där det förekommer. Projektspecifika krav som respektive verksamhet kan ha skall också uppfyllas om de inte står i motsats till andra krav som hänförs till personsäkerhet.

7.2 Ytbehandling

Samtliga behör som trycken, draghandtag, vred m.m. som brukare kommer i kontakt med skall vara i allergivänligt/nickelsäkert utförande.

7.3 Mekaniska låshus och övriga behör

Samtliga låshus och urtag för låshus skall vara i modul-/connect-utförande med 50 millimeters dorndjup.

Låshus skall vara anpassat för den dörrfunktion som skall uppfyllas.

Exempel på låstyper som skall användas:

Cylinderfallås med förreglingskolv, uppställning med uppställningsnyckel.

Dubbelfallås, uppställning med uppställningsnyckel.

Fallhakregellås.

Behör som toalettbehör, täckbehör, trycken och utrymningsbeslag m.m. skall vara ur tillverkarens standardsortiment. Behör och trycken skall vara i samma ytbehandling där det är möjligt.

7.3.1 Daglås

Låshus skall placeras så att låsets trycke hamnar 1000 mm över färdigt golv.

7.3.2 Extralås

Placeras under daglåset om inget annat anges.

7.3.3 Mekaniska slutbleck

Skall vara avsedda för det lås som är monterat i dörren.

7.3.4 Mikrobrytare i mekaniska låshus

Dörrar i skalskyddet skall vara försedda med låshus med mikrobrytare anslutna till passersystemet.

7.3.5 Karmöverföringar

Karmöverföring skall vara utförd för dolt infällt montage, och i rätt erforderligt antal så samtliga funktioner i dörren uppfylls så som el-, mikrolås, elslutbleck, sensorlister, glaskrossdetektorer, m.m.

7.3.6 Dörrar i förskolor

Dörrar inom förskolor får inte vara försedda med ett högt placerat extralås s.k. dubbelkommando.

7.4 Utrymningsbeslag

Omfattning av utrymningsbeslagning bestäms genom kraven i brandskyddsdokumentationen för varje projekt.

Samtliga utrymningsdörrar i skalskyddet skall vara försedda med självlåsandande lås om inte verksamhetsklassen enl. BBR har krav på återinrymning.

7.4.1 Mekaniska nödöppningsbeslag

Nödutrymningsbeslag skall vara godkända enligt SS-EN 179 och panikutrymningsbeslag enligt SS-EN 1125.

7.4.2 Elektroniska nödöppningsbeslag och öppningsknappar

I vissa situationer, där man vill minska missbruk av utrymningsbehör som kan förekomma med traditionella mekaniska behör, kan man efter godkännande av brandkonsulten använda elektroniska utrymningsterminaler. Denna typ av behör kan även agera lokalt dörrlarm som ljuder vid ogiltig/obehörig passage.

Öppningsknappar typ ”krossa glaset” bör inte användas.

7.4.3 Ställverksregel

Utrymmen som omfattas av SS 437 01 02, t.ex. ställverksrum, skall utrymningsbeslaget vara i utförande enligt SS 436 21 04.

7.5 Elektromekaniska lås och elslutbleck

Skall vara i utförande för 12/24 VDC matningsspänning om inget annat anges.

Dörrar som är försedda med elektromekaniska lås eller slutbleck skall vara försedda med dold kanalisation i dörr och karm och försedda med karmöverföring.

7.5.1 Elslutbleck

Skall vara försedda med kolvkontakt, i första hand skall monteringsstolpe med vinkel användas.

För inre dörrar skall elslutblecket minst ha en brythållfastighet på 9 kN samt garantera öppning trots listtryck på 0,4 kN.

I dörrar med högre krav på brythållfasthet, t.ex. skalskyddsörrar med enkel- eller dubbelfallslås skall brythållfastheten klara minst 16 kN och garantera öppning trots ett listtryck på 1 kN.

För dörrar med högre krav på brythållfasthet, t.ex. skalskyddsörrar med fallhakregellås skall brythållfastheten klara minst 15 kN och garantera öppning trots ett listtryck på 5 kN.

För dörrar med dörrautomatik och dubbelfallslås eller fallhakregellås skall elslutbleck med dubbla vridfall användas.

För dörrar i brandcellsgräns med cylinderfallås och elslutbleck, skall elslutblecket vara godkända för dessa.

7.5.2 Motorlås

Motorlås skall undvikas men i de fall projektet väljer det skall motorlåsen vara försedda med hakregelkolv.

7.5.3 Eltryckeslås

Eltryckeslås skall ha split spindel-funktion och vara omställbara mellan rättvänd- och omvänd funktion.

Om eltryckeslås används för utrymning skall det förses med ett utrymningsbeslag som är godkänt enligt SS-EN 179.

Eltryckeslåsets mikrokontakt för tryckesrörelsen skall anslutas till passerkontrollsystemets tryckknapps funktion, för en giltig passage av dörren.

Dörrar med eltryckeslås skall vara försedda med trycke med returfjäder.

7.6 Dörrstängare

Skall vara godkända enligt SS-EN 1154. Framst skall glidskenesystem användas.

Om standardarm används för dörr i brandcellsgräns får den inte vara delbar.

7.6.1 Dörruppställning och koordinering

I de fall man använder glidskenesystem för koordinering och/eller uppställning skall dessa vara certifierade enligt SS-EN 1155 (uppställning) och SS-EN 1158 (koordinering).

I vissa verksamheter, som t.ex. skolor och förskolor, skall man undvika beslag där koordinering är inbyggd i glidskenesystemet. I dessa miljöer bör man istället använda dörrhållarmagneter och mekaniska koordinerare.

7.7 Automatiska dörröppnare

Skall vara i elektromekaniskt utförande. Vid utbyte av befintliga trasiga elektrohydrauliska dörröppnare skall dessa ersättas med elektromekaniska.

7.7.1 Säkerhetssensorer

Monteras på båda sidor av slagdörrar. För slagdörrar skall anslutningskablar till säkerhetssensorer förläggas i infälld kabelöverföring där det är möjligt. Skjutdörrar skall utrustas med säkerhetssensorer i tillräcklig omfattning enligt SS-EN 16005, riskbedömning skall utföras. För dörrar i brandcellsgräns skall säkerhetssensorer bortkopplas vid utlöst brandlarm.

7.7.2 Programmering

Programmering skall kunna ske utan särskild programmeringsenhet.

7.7.3 Montering

Montering skall utföras enligt tillverkarens anvisningar.

Kablage till samtliga ellås skall kopplas in samt lämnas av med minst två meter kablage till godo ovan respektive dörrparti.

Dörröppnare, installation och dokumentation skall uppfylla kraven i SS-EN 16005.

Riskbedömning som avser alla aspekter av installationen skall utföras och bifogas dokumentationen.

7.7.4 Koordinering

Koordinering av pardörrar skall vara av mekanisk typ.

7.7.5 Elektromekanisk låsning

I dörrmiljöer med passerkontrollsystem skall dörröppnaren inte styra det elektromekaniska låset. Låset skall fungera som avsett även vid strömbortfall till dörröppnaren. I dörrar med elslutbleck med dubbla vridfall skall dörrautomatik styra vridfallet för tryckesfallen.

7.7.6 Impulsgivare

Placering av armbågskontakter skall ske i samråd med projektets tillgänglighetskonsult och vara i linje med fastighetsavdelningens [Riktlinje, Tillgänglighet](#).

I förskolor och skolor skall samtliga armbågskontakter vara vandalsäkra, utförda i aluminium samt av touch-modell och ha inbyggd tidsfördröjningsfunktion ställbar mellan 1,5-6 sekunder.

Armbågskontakterna skall vara inställda så att kontakten hålls intryckt i 3 sekunders innan öppning sker, om inget annat anges.

I dörrar med passerkontrollsystem skall impulsgivare, armbågskontakter och liknande, förreglas via passerkontrollsystemet.

I de fall radar eller motsvarande används för aktivering av dörröppning bör man använda rikttningsbestämda impulsgivare för att minska öppethållandetiden.

7.8 Nattlåsning

Till utrymmen med krav på godkänd låsenhet enligt SSF 200 skall en låsenhet placeras nedanför daglåset.

I utrymningsdörrar skall nattlås undvikas men i projekt där det blir aktuellt med nattlåsning (godkänd låsenhet enligt SSF 200) skall mekaniska lås och elektromekaniska lås vara försedda med mikrobrytare som ansluts till en för verksamheten väsentlig funktion (se BBR) genom indikering av regelns läge.

7.9 Cylindrar och cylinderbehör

Låssystem (cylindrar och nycklar) upprättas, tillhandahålls och monteras av kommunen i annan entreprenad.

Cylinderbehör för dörrar som skall förses med låscylindrar ingående i ovan nämnda låssystem tillhandahålls och monteras av kommunen i annan entreprenad.

8 Beslagskombinationer

8.1 Entrédörrar (Dörrtyp 1)

Dörren projekt anpassas med draghandtag eller trycke, skall vara:

- försedda med heltäckande brytskydd med negativ brytvinkel.
- försedda med elslutbleck.
- förberedda för infälld magnetkontakt.
- förberedda för dörrautomatik.

8.2 Utrymningsdörrar i skalskydd (Dörrtyp 2)

Skall vara försedda med heltäckande brytskydd med negativ brytvinkel.

Skall vara förberedda för infälld magnetkontakt.

Självlåsande utrymningslås om inte verksamhetsklassen enligt BBR kräver återinrymning.

8.3 Kontor- och förrådsdörrar (Dörrtyp 3)

Denna dörrtyp skall projekt anpassas tillsammans med kommunen.

8.4 Teknik- och driftutrymmen (Dörrtyp 4)

Denna dörrtyp skall vara försedd med kortläsare, val av kortläsartyp projekt anpassas tillsammans med kommunen.

Ifall kortläsare inte installeras skall erhållen driftcylinder från kommunen installeras.

8.5 Vårdrumsdörrar (Dörrtyp 5)

Om dessa dörrar skall förses med passerkontrollsystem får de inte var försedda med lås med splitspindelfunktion eller dörrbladsläsare, dörren skall kunna vara stängd och olåst och låsas av den boende med ett vred från insidan men alltid gå att öppna från utsidan med passerbricka eller nyckel.

Ovan stycke gäller inte för äldreboende där dörrbladsläsare/Split spindle/"hotellåsning" kan bli aktuellt om Beställare så önskar.

Om dörren är i brandcellsgräns skall den vara försedd med dörrstängare med friswing funktion som är ansluten till fastighetens automatiska brandlarmsystem, som gör att dörren stänger vid utlöst brandlarm.

8.6 Toalettdörr (Dörrtyp 6)

8.6.1 Förskola

Elevtoaletter skall inte vara försedda med toalettbehör.

Personaltoaletter inom allmänna ytor skall vara försedda med ett daglås med toalettbehör samt ett hakregellås placerat nedanför daglåset.

8.6.2 Skola

Elev och personaltoaletter skall vara försedda med ett daglås med toalettbehör samt ett hakregellås placerat nedanför daglåset.

8.6.3 Vård och omsorg

Personaltoaletter skall vara försedda med ett daglås med toalettbehör samt ett hakregellås placerat nedanför daglåset.

8.6.4 Övriga offentliga lokaler

Personaltoaletter inom allmänna ytor skall vara försedda med ett daglås med toalettbehör samt ett hakregellås placerat nedanför daglåset.

8.7 RWC toaletter (Dörrtyp 7)

För dessa toaletter gäller att daglåset skall vara beslaget med ett toalettbehör anpassat för RWC toaletter, samt ett draghandtag på insidan av dörren, övrigt skall dessa dörrar beslås lika toaletter ovan.

8.7.1 Soprum

Dörren skall vara försedd med dörrstängare med möjlighet till tidsfördröjd stängning.

I projekt med passerkontrollsystem skall denna typ av dörr förses med kortläsare och eltryckeslås.

8.7.2 Fönster

Samtliga öppningsbara fönster skall vara försedda med certifierat lås för fönster enligt SS 3620 lägst klass A och med ett låsbart vädringsbeslag.

9 Dokumentation

9.1 Dörrautomatik

Dokumentation såsom Riskbedömning och att installationen uppfyller kraven enligt SS-EN 16005 skall överlämnas till beställaren senast vid slutbesiktningen.

